

tre l'estany de Cabestany i la mar.

En efecte, així ho trobem en les mencions més antigues del nom de Sant Nazari. 1146: castrum de *Solça*; 1156: de *Solza*; 1173, 1216, 1276: St. Naz. de *Sol-sa*; 1196: *Sulssia* (Ponsich, *Top.*, 59). El nom *Sant Nazari* no es generalitzà fins al S. xiv.

És revelador el text de la menció més antiga: «ecclesia Sti. Nazarii INTER salinas et stagnum». Es comprèn, doncs, que té un nom extret, en una forma o altra, del ll. *sālsus*, -*sa*, -*sum* 'salat', 'relatiu a salines'. En efecte, per la llei de la degradació de les vocals breus llatines internes, la *ā* s'hi tornava *ǔ* davant l: d'aquí *insulsus*, -*sa* 'sense sal, fat': això donà *ensosso* en portuguès i castellà; després se'n llevà *en-* per confusió amb la prep., quedant *soso* en cast., i en portuguès *sosso* i *ensosso*, concurrents en certs usos locals (*DECH* v, 520). Una cosa semblant es pogué produir en el Rosselló, i encara més fàcilment tractant-se d'un NL (en què abunda l'ús amb *en* locatiu). Però la dificultat està en el fet que *insulsus* era justament 'sense sal' i no aplicat a un lloc de salines.

En una menció més tardana sembla que el nom apareix canviat; i serà per això: 1583: «locus de Sto. Nazario de *Salsa*». Però ¿com la forma predominant *Solsa*? (= *SOLSA*). Postularem, doncs, una creació (LOCA) **INTERSŪLSA* (amb *inter-* i la degradació), com suggereix la menció de 899, «*inter salinas et...*»; i a aquest *Entre-solsa*, se li ometria *entre* (prenent-lo com una preposició locativa).

Essencialment ha de ser això. Si ens repugna partir d'un mot postulat sense testimonis, ens podem acontentar admetent que *INSULSA* fou usat i aplicat al lloc salinós, per antífrasi o ironia. La noció, de tota manera, es prestava a pendre accepcions figurades o secundàries: en portuguès *paredes ensossas* passa a significar 'parets en sec, sense argamassa'.

Un homònim: *Les Soltes* (pron. *lə sɔisəs*), mas en el te. de la parròquia de Ripoll (1953, XIII, 154).

Solset, NP ross. 1235: «testis Fc. *Solzet*» (*Cart. de Vfr. de Conflent*, fº 1v); 1321: «*Solsset* de Planella, testis a Prats de Molló (RLR xxxii, 415); 1425: Francesch Planella, alias *Solset* (Ll. Roig de Prats de Molló, fº 154). No deu ser deriv. pròpiament toponímic (col·le. en -*ETUM*?): essent sempre NP, i constant com tal deu ser un gentilici popular de la gent de St. Nazari.

Solsida, V. *Sossis*

SOLSONA

Ciutat cabdal d'una de les comarques centrals del Principat.

PRON.: *sulsóna*, a Cardona (Casac. 1920) etc. Gentilici: *solsonins* (*BDC* xix, 206; i *ALCat.*).

MENC. ANT. 839, Acta C. SdUrg.: *Celsona*; id. a la còpia del S. xii (ed. PPujol); 982: *Celsona*, lliçó ben comprovada en ms. orig. a l'Arx. Sols.; 997: *Cel-sona* (MiretS., *Castellbò*, 39); 1040: *Celsonam* (Mon-

salv. xx, 107); 1054: *Solsona* (Miret, o. c., 349); 1057: «in term. de *Solsona*, in loco q. voc. *Campo Rotundo*» (Arx. Sols.); 1073: *Solsona*, perg. orig. (Arx. Sols.) (més a l'art. *Cardener*); 1080: Ste. Marie *Celsona* (*BABL* viii, 535); 1094: id. (ibid., xiii, 540); S. XI s. d.: *Solsona* (Arx. Sols.).

I sovint des del S. xii: 1102-25: *Solsona* (Font Rius C. d. p., § 44); 1154, en una butlla papal: «eccl. Ste. Marie *Celssonensis* --- *Solsona* ---» (Kehr, *Papsturk.*, pp. 628-9); 1181: *Celsona* (*Cart. de Poblet*, p. 167); 1183: «prepositum *Salsonense* et eccl. eius» (ib., 22); 1184: *Solsonam* (ib., 168); 1196: *Celzone* (MiretS., *Templ.*, 312); 1208: *Celzona* (*Cart. Tavernoles*, 193. 20); 1250: *Solsona* (doc. de Gósol en cat.: PPujol, *Doc. Vg. Urg.*, 15.77); 1274: «apud *Solsona*» (*RHisP.* xxxvii, 155); 1297: prepositus *Celssonensis* (Finke, *Acta Arag.* iii, 64); 1359: *Solsona* (*CoDoACA* xii, 58).

ETIM. De l'ibèric **CEL*SO, -ONIS. Amb la normal assimilació *e-ó* > *o-ó*, com en *fenoll* > *fonoll*, *ferroll*, -*olla*, -*ollat* > *foroll* (i *forollat*, -*ellat*). I amb el canvi de terminació habitual en els noms de ciutats hispàniques en -*o*, → -*ona*: *BARCINO* → *BARCINONA* > *Barcelona*, *TARRACO/Tarragona*, *AUSO* → *AUSONA* > *Osona*, *ULISIPO/Lisbo(n)a*, *OSTIPO/Estepona* etc. Etim. ja indicada per Meyer-Lübke (*BDC* xi, 8). I *Cel-sona*, en efecte, és encara la forma de les mencions més antigues.

Etimologia enterament segura i indiscutible, a desgrat dels impertinents dubtes d'*AlcM* i altres. És fundat i ben gratuït que hi hagi hagut mai una forma **Setelsona* o **Setelisona* en docs. antics del nom d'aquesta ciutat, com digueren *AlcM*, Font Rius¹ i altres.

L'error recolzava només en una població ibèrica citada en Ptolemeu i enloc més (ii, 6.71, ed. Müller, p. 196). Però aquesta era *Setelsis*. Única forma real; supòsits arbitraris (d'invenció abusiva) aquelles altres.

Fou una pensada de *P. de Marca* (660) suggerir si podia ser *Solsona*, recollida a la lleugera i sense crítica per Ukert (p. 424) i Othmer (*BABL* vi, 34), Ptolemeu enumera llocs del Pirineu hispànic (en ordre d'Est a Oest) posant aquesta abans d'*AESO* = *Isona*: aHegaven que *Solsona* és a l'Est d'*Isona* («a una distància aproximada com la de *Solsona*»), deien.

En realitat era un argument fals, sense cap valor: *Solsona* ja no és en els Pirineus, i el que hi ha en els Pirineus, a aqueixa distància d'*Isona*, força precisament, és *Sadernes*, amb el qual hem demostrat la identificació (supra a l'article *Saderra*). Derivats comparables, de formació paral·lela: *SETER-SI/SETER-NA*. En efecte Ptolemeu és l'únic que ha conservat el record del nom ibèric d'una sèrie de noms arriats al Pirineu mateix, veg., supra, els arts. *Bas*, *Gósol*, *Bassella*, *Aneu*, *Sirés*.

Salta a la vista per raó fonètica que res semblant a *SETELSIS* no podia donar *Solsona*, i si *Marca* no ho veié és explicable per la seva llengua, el francès, on cau la -*T*- entre vocals; però en el seu temps no existia encara la lingüística romànica.